

κρίσι τοῦ πρώτου, πού ἐτίμησε τότε τὸν νέον ποιητὴ καὶ τὸν ἔσπρωξε εἰς τὸ καλῆτερο. Μοῦ ἔτυχε ναῦρω τοῦτο τὸ ποίημα σὲ μίαν ἀνθολογία καὶ ἡ ἥδονή πού αἰσθάνθηκα μελετώντας το καὶ ἡ ἀπλότης τοῦ ὕφους μοῦ εὐκόλυναν τὴ μετὰ φρασι, πού εἶναι τόσο πιστὴ ὅσο μοῦ ἔσυγχώρεσε ἡ κυριώτερη ἀνάγκη νὰ μὴ πειραῶμαι τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσης μας. Τούτη θέλει δυνάμεις πολὺ μεγαλῆτερες ἀπὸ τὲς δικές μου γιὰ νὰ γίνῃ ἀξία ν' ἀντιπαλέψῃ μὲ τὴ γερμανικὴ πού ἔφεραν σὲ τόση τελειότητα οἱ μεγάλοι τεχνίτες ἐκείνου τοῦ ἔθνους. Ὅσο γιὰ τὸ ποίημα ἰδοῦ ἡ ἰδέα πού ἐσύναξα ἀπὸ τὲς πολλὲς ἐντύψεις πού μοῦ προξένησε. Ὁ ποιητὴς μᾶς παρασταίνει (Στρ. 1—3) μὲ χάρι καὶ ζωντανὸ αἰσθηματὸ ἔρημο κάστρο. Μὲ λυρικό εὐκολοκίνητο πῆδημα (3—9) μεταφέρεται ἡ φαντασία του στὸν περασμένο καιρὸ, τοῦ ὁποίου οἱ ἴσκιος σηκώνονται καὶ γιομίζουν τὴν ἐρημία μπροστὰ του, καὶ μ' ὀλίγα δυνατὰ χρώματα μᾶς σχεδιάζει τὴν εἰκόνα τοῦ ἥρωικοῦ καιροῦ τοῦ μεσαιῶνα. Ὅλοι οἱ βαθμοὶ ἐκείνης τῆς ζωῆς περνᾶνε μπροστὰ μας· ὁ ἀργυρομάλλης πολεμιστὴς, ὁ ἀνδριωμένος καὶ χαριτωμένος νέος, εὐτυχισμένος εἰς τὸν πόλεμο μὲ τὴ δόξα τῆς νίκης, μακάριος ἀποκάτω στὴν πατρικὴ σκέπη μὲ τὲς χαρὲς τῆς ἀγάπης· ἡ ἥρωικὴ κοινωνία τῶν ἀνδρείων, καὶ τέλος δὲν λείπει τὸ παιδάκι, γενναῖο κλωνάρι πού ἀνανεώνει τὴν ἐνδοξὴ γενεά. Μὲ κίνημα ἄλλο τόσο ἐλαφρὸ (9—12) ὁ ποιητὴς στρέφει ὀπίσω στὸ ἔρημο θέατρο τῆς λαμπρότητος, ὅπου μᾶς εἶχε ἀνακαλέσῃ μὲ τὲς δύο στροφές 7 καὶ 8, καὶ μὲ τὴ σύγκρισιν πού κάνει τῆς τωρινῆς καταστάσεως μὲ τὴν περασμένη ἀντισκόπτει τὸ λαμπρὸ ἄστρο ὡς μὲ ἀναστεναγμούς ὅπου πετιοῦνται ἀπὸ τὴν ψυχὴ του καὶ ὅπου τέλος ἀπλώνονται εἰς ἓνα γενικόν "Ἐλεγὸ (10—12), πού κλεῖ τὸ ποίημα καὶ τὸ δίνει ἄμωρα μὲ τὴν ἀρχὴ του. Γενικὸ ὕφος τὸ Ἐλεγειακὸ· μερικῶς, φυλάει τὸ γνήσιον χαρακτῆρα του στὴν ἀρχὴ καὶ στὸ τέλος, χρησιμεύει ὡς βᾶσις (sfondo) γιὰ τὴ μέση τοῦ ποιήματος, ὅπου βασιλεύει ἓνα ἔπος λυρικῶς ξετυλιγμένο, ὥστε ἡ δυνατὴ εἰκόνα τοῦ Ἡρωικοῦ ἔχει περιθώριον τὰ γλυκὰ καὶ τρυφερὰ χρώματα τῆς λύπης, ὅπου κυρίως ἀνήκουν εἰς τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ποιήσεως».

Αναγνωρίζεται ἐστὶ φιλικὴ τούτη σημεῖωσις ὁ αἰσθαντικὸς κριτικὸς τῆς Μελέτης τῆς Τρικυμίας καὶ τῶν Προλεγομένων τοῦ Σολωμοῦ. Παράτηρησε πῶς τὸ παραμικρὸ μέρος τῆς οὐσίας

τοῦ ὠραίου ποιήματος δὲν ξεφεύγει τὴν κριτικὴν προσοχὴν του· πῶς ὁ ἐνθουσιασμός, ὅπου ἔκαμε ν' ἀναβρύσῃ τὸ ἀγαπητὸ ρεῦμα τῶν στίχων, ἀναμερίζει, θαρρεῖς, γιὰ ν' ἀφήσῃ τόπον στὸν καθαρὸ νοῦ νὰ βασιλεύῃ ὑποτάζοντας τὸ αἰσθηματὸ ὥστε σεμνότατος νὰ βγαίῃ ὁ λόγος καὶ τόσο μονάχα χρωματισμένος, ὅσο χρειάζεται γιὰ νὰ φανερωθῇ ὁ φωτεινὸς στοχασμὸς του. Αὐτὴ ἡ σεμνότης, μονακριβὴ ἴσως εἰς τὴ φτωγὴ μας φιλολογία, Ἑλληνικὴ τόσο, ὥστε νὰ φέρῃ εὐθὺς στὸν ἐρωτεμένο νοῦ μας τοὺς παλαιούς μας, αὐτὴ πού τόσο θαυμαστὰ σὲ τόσες σελίδες του σμίγει μὲ τὴν ἑσπερωσύνην καὶ μὲ τὸ βάθος τοῦ στοχασμοῦ, αὐτὴ εἶναι καὶ τ' ὠραιότερον στολίδι τῶν ἔργων του καὶ ὁ καθαρῶτατος καθρέφτης τῆς ἀγνῆς καὶ ἀληθινῆς του ψυχῆς. Ὅποιος δὲν ἔχει τὴ δύναμιν νὰ αἰσθανθῇ τὸ κάλλος τῆς ζηλευτῆς αὐτῆς ἀρμονίας, δ' ἂν θ' ἀξιωθῇ ποτὲ νὰ νοήσῃ τὴν ὑψηλὴν θέσιν τοῦ Πολυλά. Ἄν καὶ σὲ διαφορετικὸν κύκλον, ἀληθεύουν μὲ μικρὴ τροποποίησιν καὶ γι' αὐτὸν τὰ ὠραῖα λόγια πού ἔγραψε ὁ ἴδιος γιὰ τὴν Αὐγούλα τοῦ Σολωμοῦ. «Ἡ ἀπλότης τοῦ τρόπου εἶναι τέτοια, ὥστε κινδυνεύει νὰ μὴ δεχθῇ ὅλο τὸ ὠραῖον τοῦ ποιήματος, ὅποιος δὲν ὑψωθῇ εἰς τὴν ἀγνήν τῆς ψυχῆς διάθεσιν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν αὐτὸ ἐβγήκε καθαρὸστάλαχτον».

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΛΟΣΓΟΓΡΟΣ

ΕΛΕΓΕΙΟ

γράμμενο εἰς τὰ Ἐρεῖπια ἐνὸς Κάστρου

— ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΜΑΤΘΙΣΟΝ —

1.

Οἱ ἀγροὶ ἠτυγάζουν ἄφωνοι, ὁ πέπλος τῆς ἐσπέρας ἀπλώνεται καὶ ἀπέθανε τοῦ δάσους τὸ τραγοῦδι· μόνον στοὺς παλαιόπυργους ἐδῶ τρυζῶνι κλαίει. Σιωπὴ μᾶς γύνουνε σιγὰ ἀέρες δίχως νέφη· ἀρχὰ 'πὸ τὰ βοσκήματα γυρίζουν τὰ κοπάδια, καὶ ὁ γεωργὸς θ' ἀνυπακούῃ στὸ πατρικὸν καλύβιν.

2.

Ἐδῶ σὲ τοῦτες τὲς κορφὰς πού λόγγοι στεφάνου,

τοῦ περασμένου τοῦ καιροῦ ἀνάμεσα στὰ ἑρεῖπια, ἐνθ' ἐθυμένης γενεᾶς σιὰ μὲ ἀνατριχιάζει, σοῦ δίνω, λύπη τῆς καρδιᾶς, αὐτὸ μου τὸ τραγοῦδι. Θρηνώ πού ἐδῶ πού κείτονται τὰ σάπι' ἀπομεινάρια, ἔλκμπε κάστρο πυργωτὸ στ' ἄγριον βουνοῦ τὸ φρούδι.

3.

Ἐκεῖ ποῦ ζέφυρος λεπτός σείει λυπηρὰ τὰ φύλλα
κισσοῦ στὰ μαῦρα τρίμματα τῆς στήλης τυλιγμένου,
κι' ἀπ' τὰ ἔρημα παράθυρα φέγγει θαμπό τὸ δέιλι,
σ' ἐκείνους ἴσως τοὺς καιροὺς τὰ δάκρυα τοῦ πατέρα
βλογοῦσαν τὸ καλῆτερο παιδί τῆς Γερμανίας.
ποῦ στὴ φιλότιμη καρδίᾳ τὸν πόλεμο διψῶσε.

4.

«Μὲ τὴν εὐχὴ μου κίνησε», τοῦλεγε ὁ ἀργυρο-
[μᾶλλης
ἄνδρας, ἐνῶ τὸν ἔζωνε τὸ ξίφος τῆς ἀνδρείας,
«ἢ νικηφόρος γύρισε ἢ πλιά νὰ μὴ γυρίσης»
»τίμησε τοὺς προγόνους σου». Τὸ τίμιο παλληκάρι
στὰ μάτια ἀστράφτει θάνατο, κ' ἡ ὄψι του ἀναμμένη
ὡσάν τριαντάφυλλα πολλὰ στὴν πορφυρὴν αὐγούλα.

5.

Τότε, ὡς ὁ Λεονταρόκαρδος Ριχάρδος εἰς τὴ μάχη
ὁ νέος πετιόνταν, σύγνεφο ποῦ θρέφει ἀστροπελέκια,
κ' ἔσκυφε τὴ δύναμι τοῦ ἔχθρου σὺν δρῦ σ' ἀνεμοζάλη.
Ὡσάν αὐλάκι, ταπεινός, ποῦ λούλουδα ποτίζει
γυρίζει πρὸς τὸ κάστρο του στ' ἄγριο βουνὸ στημένο,
νὰ τὸν χαροῦν διακρίζοντας τὰ μάτια τοῦ πατρός του
καὶ τῆς σεμνῆς του γυναικὸς τ' ἀγαπημένα χεῖλη.

6.

Πόσες φορές ἀγνάντεψε μὲ τρυφερὴ λαχτάρᾳ
ἀπ' τὸ παράθυρο ἡ Καλὴ τῆς λαγκαδιᾶς τὸ δρόμο!
Ἀσπίδα λάμπει, θώρακας, στὸν ἥλιο χρυσομένα,
πετοῦνε τ' ἄλογα κ' ἰδοὺ κοντὰ ναι ὁ ἀγαπημένος!
Τὸ δεξιὸ χεῖρ τὸ πιστὸ προσφέρωντάς του μένει
ἄφωνη κοκκινίζοντας καὶ ἀγνίζοντας σιμά του.
ἄλλ' ὅ,τι λέν τὰ μάτια τῆς δὲν τόλεγα τραγοῦδι,
κι' ἂν ὁ Πετράρχης κ' ἡ Σαπφὼ μού διναν τὴ φω-
[νὴ τους.

7.

Λαμβόσουν' ἀντηχοῦσανε κρουσιμένα τὰ ποτήρια
ἐκεῖ ποῦ τ' ἀγριόχορτα πλεχτὰ περισκεπάζουν
τὲς μαῦρες τρύπες πῶσθησε φωλιά τὸ νυχοποῦλι.
Ἦχοῦσαν ὡς ποῦ ἐγλώμαινε τ' ἀργυρὸ φῶς τῶν
[ἄστρων,

λέγαν τὲς νύκτες π' ἄρπαζαν τὰ χεῖρα τ' ἀνδρειωμένα,
κι ὡσά 'παθαν

ἦρωες γροικοῦν κι ἄγρια ἠδονὴ στὰ στήθη τους
[ξυπνάει.

8.

Τί διαφορά! σήμερὰ ἐρικὴ καὶ μαῦρη νύχτα ζώνει
τὸν τόπο ποῦ τόσο ἔλαμπε! Τώρα θρηναίει τ' ἀέρι
ὅπου οἱ ἀνδρειωμένοι ἐγνώρισαν τῆς συντροφιάς τῆ
[χάρη!

Ἔρμα βλαστάρια ἐφύτρωσαν σ' ἐκεῖνο τὸ κατώφλι,
ὅπου παιδάκι ἐφώναζε γι' ἀσπίδα καὶ κοντάρι
σὺν ὁ πατέρας ὤρμησε στὸ ἄτι τοῦ πολέμου.

9.

Τῶν δυνατῶν τὰ κόκκιλα στή; γῆς τὰ μαῦρασπλάχνα
τώρα εἶναι χῶμα· μάρμαρα κι αὐτὰ μισοθαμμένα
τὴν κλίνη ποῦ ἀναπαύονται μὲ κόπο μας δηλοῦνε.
Πολλοὶ ἀπὸ χρόνους ἔγιναν παιγνίδι τῶν ἀνέμων,
ἐβούλησεν ἡ μνήμη τους ὡσάν τὰ μνήματά τους,
καὶ τῶν ἀνδρείων ὁ καιρὸς μὲ τὰ λαμπρὰ τους ἔργα
πλέει μέσα στὸ σύγνεφο τῆς ἀληθμονησίας.

10.

Τῆς ζωῆς μας ἔτσι σβύνονται οἱ δόξες καὶ τὰ φῶτα!
ἔτσι τ' ὄνειροφάντασμα τῆς δυνάμεις πετάει!
ἔτσι γοργὰ ἀφανίζονται μὲ τοῦ καιροῦ τὸ ρεῦμα
ὅσα ἡ γῆ φέρνει σ' ἔρημο σκοτάδι βυθισμένα,
δάφνες ὑποῦ τοῦ νικητῆ τὸ μέτωπο λαμπρίζουν,
πραῖξες ποῦ ἀπὸ τὸ μάρμαρο καὶ ἀπ' τὸν χαλκὸν ἀ-
[στράφτουν,
σημάδια τοῦ μνημόσунου κι ἄσματ' ἀθανασίας.

11.

Τὸ κάθε τι ποῦ μ' ἐκστασι καὶ μὲ καρδιάς λαχτάρᾳ
ἐδῶ στὸ χῶμα αἰσθάνθηκε ψυχὴ χαριτωμένη,
τὰ πάντα γίνοντ' ἄφαντα σὺν ἥλιος φθινοπώρου,
ὅταν οἱ ἀχτίτες κρύβονται στὴ μαῦρη ἀνεμοζάλη.
Ἐκείνοι ποῦ ἐφιλήθησαν τὸ βράδυ κ' ἐχαρῆκαν,
γλωμοὺς ἢ αὐγὴ τοὺς εὔρηκε στοῦ χάρου τὲς
[ἀγκαλῆς
φιλία καὶ ἀγάπη ἐδῶ στὴ γῆ σημάδι δὲν ἀφίνουν.

12.

Ὡ γλυκεῖα ἀγάπη! οἱ κῆποι σου οἱ πολυευωδισμένοι
μὲ λόγγους συνορεύουνε· ἀπάντεχη μαυρίλα
καὶ τῆς φιλίας τὸν ἄδολον αἰθέρα μᾶς θολώνει·
ἀνώφελ' εἶναι δύναμις ὕψος, τιμὴ καὶ δόξα!
τὸ μέτωπο ποῦ διαδήμα περιήφανο φορέει,
καὶ τὸ κεφάλι ποῦ γυρτὸ τρέμει στὸ σταυροδρόμι,
ὅμοια μὲ τὸ σκοτάδι τοῦ ὁ τάφου τὰ σκεπάζει.

Νεάπολις 26 Φεβρουαρίου 1852 E. N.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΟΛΥΓΛΑΣ.

ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΗ

Θέλεις γράμμα γραμμένο ἀπὸ τὰ εὐτυχισμέ-
να χεῖρα μου; Θέλεις τὴν περιγραφὴν τῆς τε-
λείας εὐτυχίας μου, ἢ αἰὶρα τῆς ὁποίας θὰ δια-
σκεδάσῃ καὶ τὰ τελευταῖα σύννεφα τῆς αἰλό-
γρου ἐπιμονῆς τῶν γονέων σου;

Εἶνε ἀγαθός, ἀβρός, περιποιητικὸς, εὐφυῆς σ'
ἀγαπᾷ καὶ ὅμως αὐτὰ τὰ ὀλοφάνερα προτερή-
ματά του οἱ γονεῖς σου δὲν τὰ βλέπουν;

Ἄχ, νεότης τρελλή! χρωματίζουσα μὲ τὰ
φαιδρὰ τῆς ἱριδὸς χρώματα τὰ συντρίμματα τῆς
ύαλου τὰ ὅποια πληγώνουν τοὺς ἀπαλοὺς γυ-
μνοὺς πόδας!!